

2109101 Eng Materials

- 3 credits (3-0-6)
- ตอนเรียนที่ 1 อังคาร 11:00-12:30 น.
พุธ 8:00-9:30 น. ตึก 3 ห้อง 117
- ตอนเรียนที่ 2 จันทร์ 8:00-9:30 น.
พุธ 9:30-11:00 น. ตึก 3 ห้อง 117
- สอบกลางภาค 4 มี.ค 2559 เวลา 8:30-11:30 น.
- สอบปลายภาค 10 พ.ค 2559 เวลา 8:30-11:30 น.

2

เนื้อหาส่วนของโลหะ

- บทนำ การแบ่งประเภทวัสดุ
- โครงสร้างอะตอม, โครงสร้างผลึก, โครงสร้างจุลภาค
- สมบัติทางกล ไฟฟ้า เคมี (การกัดกร่อน) แม่เหล็ก
- แผนภูมิสมดุลและระบบของโลหะผสม
- โลหะผสมในงานวิศวกรรม
- การขึ้นรูปผลิตภัณฑ์โลหะ
- การปรับปรุงสมบัติทางกลด้วยกรรมวิธีทางความร้อน
- วัสดุเซรามิกและวัสดุผสม

6

วัสดุที่จะเรียนในวิชานี้

- โลหะ → ภาคโลหะ
- เซรามิก, วัสดุผสม → ภาคโลหะ
- วัสดุในงานโยธา → ภาคโยธา
  - คอนกรีต
  - แอสฟัลต์
  - ไม้
  - เหล็กก่อสร้าง, เหล็กเสริมในคอนกรีต
- พอลิเมอร์ → ภาคเคมี

4

คณะผู้สอน (เฉพาะจากภาควิชาวิศวกรรมโลหการ)

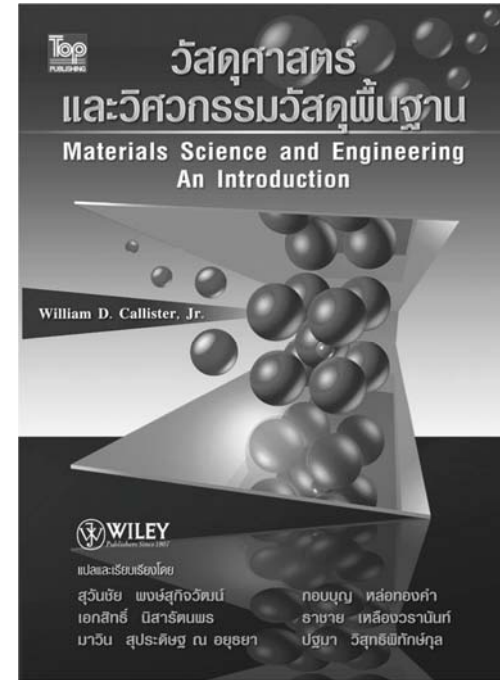
- ผศ. ดร. มาวิน สุประดิษฐ์ ณ อยุธยา (หัวหน้าวิชา)
- รศ. ดร. ปฐมา วิสุทธิพิทักษ์กุล
- รศ. ดร. ชახาย เหลืองวรานันท์
- ผศ.ดร. ปัญญาวัชร ว่างยาว
- ผศ. สุวันชัย พงษ์สุกิจวัฒน์

7

เอกสารประกอบการเรียน (เฉพาะส่วนของโลหะ)

- เอกสารประกอบการเรียน ดาวน์โหลดจากเว็บเพจของวิชา
<http://goo.gl/HCteX7>
หรือเข้า URL โดยตรงที่
<http://pioneer.netserv.chula.ac.th/~psuvanch/101>
- “วัสดุศาสตร์และวิศวกรรมวัสดุพื้นฐาน” โดย สวันชัย, กอบบุญ, เอกสิทธิ์, ธาชาย, มาวินและปฐมมา, สนพ. ท้อป หรือ Materials Science and Engineering, W. D. Callister, John Wiley & Sons Inc.
- Foundations of Materials Science and Engineering, W. F. Smith, McGraw-Hill
- หนังสืออื่น ๆ เกี่ยวกับ Engineering Materials หรือ Materials Engineering

8

9

บทที่ ๑ บทนำ

Introduction to Materials Science and Engineering

- วัสดุคืออะไร?
- วัสดุคือ สสารต่าง ๆ ที่มนุษย์นำมาประกอบขึ้นหรือผลิตขึ้นให้เป็นผลิตภัณฑ์, เครื่องมือเครื่องใช้, สิ่งประดิษฐ์, สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ
- วัสดุวิศวกรรมคืออะไร?
- วิศวกรรม และวิศวกร คืออะไร?

10

วิศวกรคือ?

- ผู้ที่นำความรู้วิทยาศาสตร์ทั้งวิทยาศาสตร์พื้นฐานและประยุกต์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการออกแบบ, ผลิต/จัดสร้าง, และใช้งานผลิตภัณฑ์/ชิ้นส่วนต่าง ๆ ขึ้นจากวัสดุ (วัสดุวิศวกรรม) โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าในเชิงเศรษฐศาสตร์และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- วัสดุวิศวกรรม = วัสดุที่ใช้งานในทางวิศวกรรม (วัสดุในงานวิศวกรรม, วัสดุทางวิศวกรรม)
- วิศวกรรมวัสดุ = วิศวกรรมสาขาที่ว่าด้วยศาสตร์ของโครงสร้าง, สมบัติ, การผลิตและการใช้งานวัสดุต่าง ๆ

11

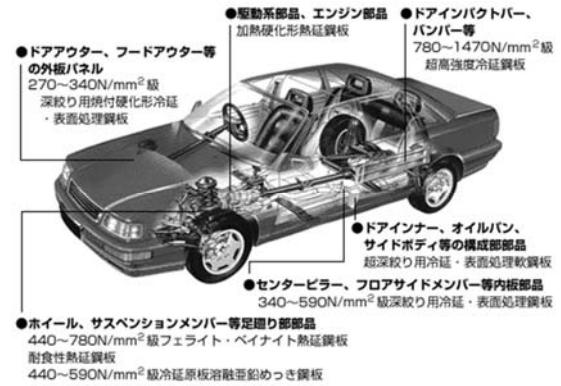
ตัวอย่างการใช้งานเหล็กกล้า ชนิดต่าง ๆ ในรถยนต์

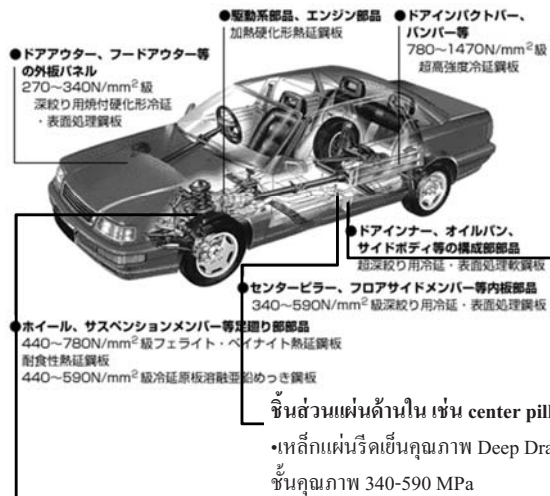
Crank Shaft

Cylinder Block

http://www.kobelco.com.jp/p033/seihin_25.htm

ชิ้นส่วนโครงสร้าง เช่น door inner, oil pan, side body
เหล็กแผ่นคาร์บอนต่ำรีดเย็นคุณภาพ Extra Deep Drawing และผ่านกรรมวิธีปรับปรุงผิว

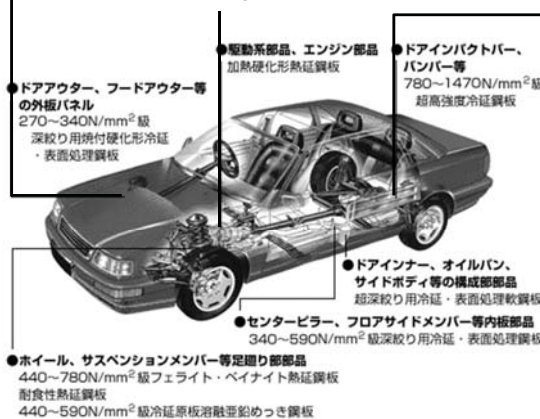
ชิ้นส่วนแผ่นดัดใน เช่น center pillar, floor-side member
เหล็กแผ่นรีดเย็นคุณภาพ Deep Drawing และผ่านกรรมวิธีปรับปรุงผิว
ชิ้นคุณภาพ 340-590 MPa

ช่วงล่างตัวรถ เช่น ล้อ, suspension member

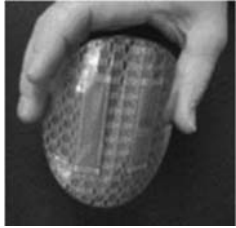
- เหล็กแผ่นรีดร้อน โครงสร้างเฟอร์ไรต์-เบนไนต์ ชิ้นคุณภาพ 440-780 MPa
- เหล็กแผ่นรีดร้อน ทนการกัดกร่อน
- เหล็กแผ่นรีดเย็นเคลือบสังกะสี ชิ้นคุณภาพ 440-590 MPa

ชิ้นส่วนเพนกลางนอก เช่น door outer, hood outer
เหล็กแผ่นรีดเย็นคุณภาพ deep drawing ประเภทอบเพิ่มความแข็งได้ (bake hardening) และผ่านกรรมวิธีปรับปรุงผิว ชิ้นคุณภาพ

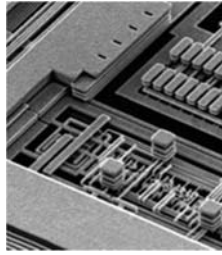
270-340 MPa
ชิ้นส่วนเครื่องยนต์ ชิ้นส่วนระบบเก็บเสียง
เหล็กแผ่นรีดร้อน ประเภทอบเพิ่มความแข็งได้ (age hardening)

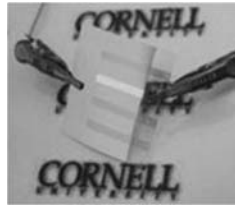
เท่ากับกระแทกของประตู กันชน เป็นต้น
เหล็กแผ่นรีดเย็นความแข็งแรงสูงมาก ชิ้นคุณภาพ 780-1470 MPa

วงจรถือเล็กทรอนิกส์ชนิดอ่อนบนแผ่นพลาสติก สำหรับจอคอมพิวเตอร์ชนิดพับได้

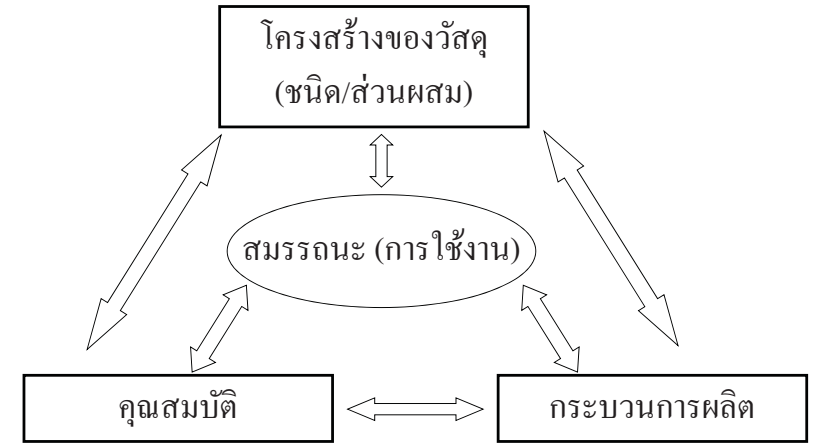

แผงวงจรถือเล็กทรอนิกส์ขนาดจิ๋ว ขนาดสายไฟในวงจรขนาด 18 ไมครอน

ไดโอดเปล่งแสง ชนิดบางบนแผ่นพลาสติก สำหรับทีวีจอแบน (จาก เว็บไซต์ www.cornell.edu)

16

17

วัสดุในงานวิศวกรรม

- โลหะ
- เซรามิก
- พอลิเมอร์
- วัสดุผสม

18

โลหะ

- เหล็ก ทองแดง อะลูมิเนียม สังกะสี ตะกั่ว ฯลฯ
- วัสดุที่ใช้งานกันมากที่สุดในอุตสาหกรรม
- หาง่าย, ใช้งานแพร่หลาย, ทนทาน
- สามารถทำรีไซเคิลได้
- กระบวนการผลิตมีความยืดหยุ่น, ขึ้นรูปได้หลายแบบ
- มีคุณสมบัติหลากหลาย

19

อุตสาหกรรมโลหะในประเทศไทย

1. สายการผลิตโลหะ

- โรงถลุงสังกะสี
- โรงถลุงดีบุก
- โรงถลุงทองแดง, ตะกั่ว
- (บ้านเรายังไม่มีโรงถลุงเหล็ก- แต่กำลังจะมี)

2. สายการขึ้นรูปผลิตภัณฑ์/ชิ้นส่วน

อุตสาหกรรมโลหะในประเทศไทย

2. สายการขึ้นรูปผลิตภัณฑ์/ชิ้นส่วน

- ผลิตภัณฑ์หล่อ (Casting)
- ผลิตภัณฑ์รีด (Rolling)
- ผลิตภัณฑ์อัดขึ้นรูป (Extrusion)
- ผลิตภัณฑ์โลหะแผ่น (Sheet Metal Forming)
- อื่น ๆ เช่น การดึงลวด (Wire Drawing), ผลิตภัณฑ์จากกรรมวิธีโลหะผง (Powder Metallurgy, PM)

3. สายบริการ/บำรุงรักษา/ดูแล/ตรวจสอบ

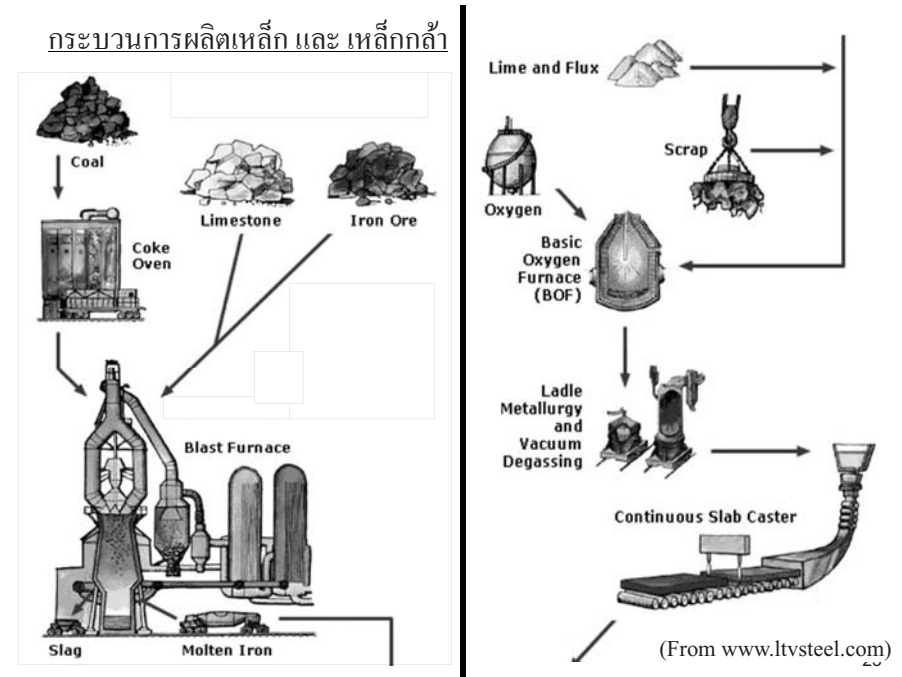
20

21

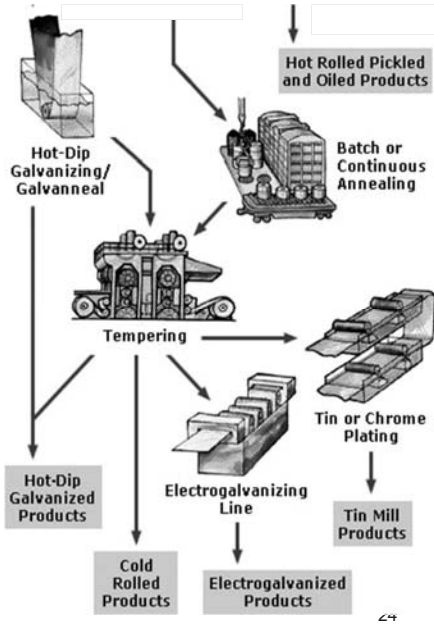
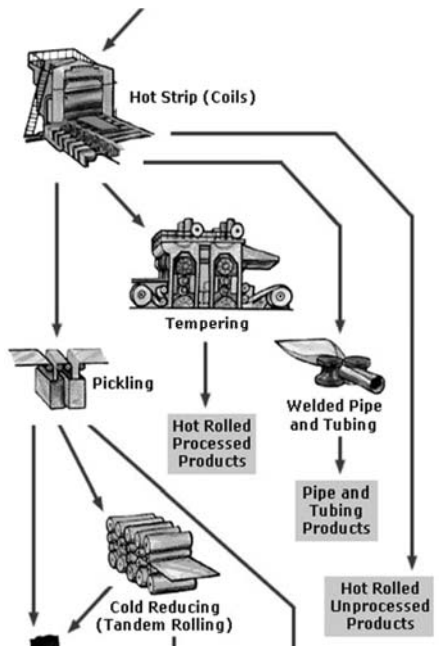
อุตสาหกรรมโลหะในประเทศไทย

3. สายบริการ/บำรุงรักษา/ดูแล/ตรวจสอบ

- การอบชุบความร้อน เพื่อปรับปรุงคุณสมบัติ
- งานด้านการป้องกันการกัดกร่อน (Corrosion Prevention)
- งานวิเคราะห์ความเสียหายของชิ้นส่วน (Fracture Analysis)

22

โลหะ

- เป็นธาตุส่วนใหญ่ ในตารางธาตุ
- แบ่งเป็น
  1. โลหะ Representative
  2. โลหะ Transition

The Periodic Table

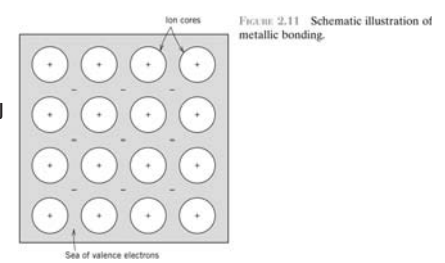
1	Group																18
1	2											13	14	15	16	17	2
3	4											5	6	7	8	9	10
4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20		
6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20			
7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20				
1 H																	2 He
3 Li	4 Be											5 B	6 C	7 N	8 O	9 F	10 Ne
11 Na	12 Mg	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13 Al	14 Si	15 P	16 S	17 Cl	18 Ar
19 K	20 Ca	21 Sc	22 Ti	23 V	24 Cr	25 Mn	26 Fe	27 Co	28 Ni	29 Cu	30 Zn	31 Ga	32 Ge	33 As	34 Se	35 Br	36 Kr
37 Rb	38 Sr	39 Y	40 Zr	41 Nb	42 Mo	43 Tc	44 Ru	45 Rh	46 Pd	47 Ag	48 Cd	49 In	50 Sn	51 Sb	52 Te	53 I	54 Xe
55 Cs	56 Ba	57 La	72 Hf	73 Ta	74 W	75 Re	76 Os	77 Ir	78 Pt	79 Au	80 Hg	81 Tl	82 Pb	83 Bi	84 Po	85 At	86 Rn
87 Fr	88 Ra	89 Ac	104 Rf	105 Db	106 Sg	107 Bh	108 Hs	109 Un									

KEY OF ELEMENT TYPES

- Alkali Metals
- Alkaline Earth Metals
- Transition Metals
- Lanthanides (Rare Earths)
- Actinides
- Poor Metals
- Semimetals
- Nonmetals
- Noble Gases

โลหะ

- ภายในเนื้อโลหะ ประกอบด้วยอะตอมซึ่งจับตัวกันด้วยพันธะโลหะ (Metallic Bond) ทำให้มีอิเล็กตรอนอิสระ (Free electrons) ฟ้าดี, การนำความร้อนดี, การแปรรูปถาวร (Plastic Deformation) ดี
- การจัดเรียงตัวของอะตอม เป็นระเบียบ มีกฎเกณฑ์ตายตัวทั้งในด้านตำแหน่งและทิศทาง → โครงสร้างผลึก (Crystal Structure)

โลหะ

- การแบ่งประเภท
- โลหะบริสุทธิ์ (Pure Metals) กับ โลหะผสม (Alloys)
- โลหะเหล็ก (Ferrous metals) กับ โลหะนอกกลุ่มเหล็ก (Non-ferrous metals)

28

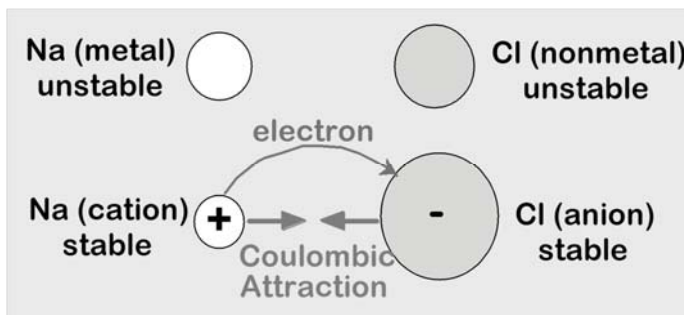
เซรามิก (Ceramics)

- เป็นสารบริสุทธิ์ (ธาตุ หรือ สารประกอบ)
- มีทั้งอะตอมของโลหะและอโลหะมาประกอบกัน
- โครงสร้างผลึก ที่ซับซ้อนกว่าในโลหะ
- จับตัวด้วยพันธะไอออนิก/โควาเลนต์
- จุดหลอมเหลวสูง, ทนความร้อน, ทนต่อการกัดกร่อน, แข็ง, เปราะ, มักไม่นำไฟฟ้า
- น้ำหนักเบา (ถ.พ. ต่ำ)

29

IONIC BONDING

- Occurs between + and - ions.
- Requires electron transfer.
- Large difference in electronegativity required.
- Example: NaCl

Chapter 2- 8

30

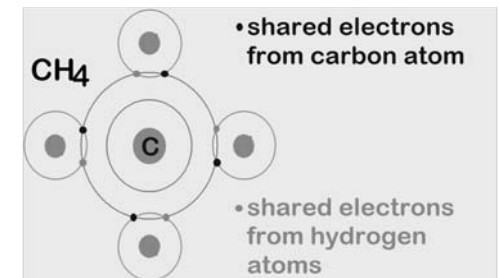
COVALENT BONDING

- Requires shared electrons
- Example: CH₄

C: has 4 valence e,
needs 4 more

H: has 1 valence e,
needs 1 more

Electronegativities
are comparable.

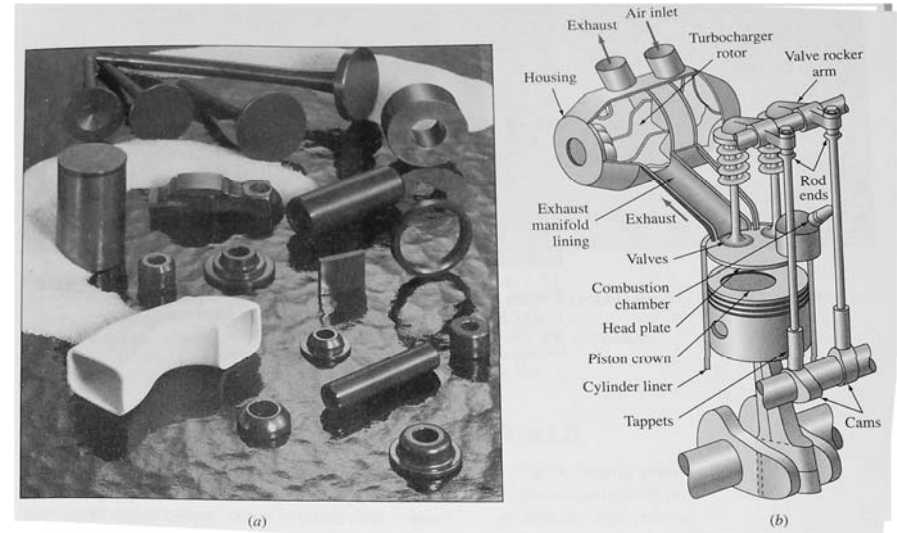
Adapted from Fig. 2.10, Callister 6e.

Chapter 2- 10

31

ตาราง สัดส่วนของพันธะโควาเลนต์และพันธะไอออนิกในเซรามิกบางชนิด

เซรามิก (สารประกอบ)	อะตอมคู่ที่เกิด พันธะ	ผลต่างของ Electronegativity	ความเป็น ไอออนิก (%)	ความเป็น โควาเลนต์ (%)
Magnesium Oxide, MgO	Mg-O	2.3	73	27
Aluminum Oxide, Al ₂ O ₃	Al-O	2.0	63	37
Silicon Dioxide, SiO ₂	Si-O	1.7	51	49
Silicon Nitride, Si ₃ N ₄	Si-N	1.2	30	70
Silicon Carbide, SiC	Si-C	0.7	11	89

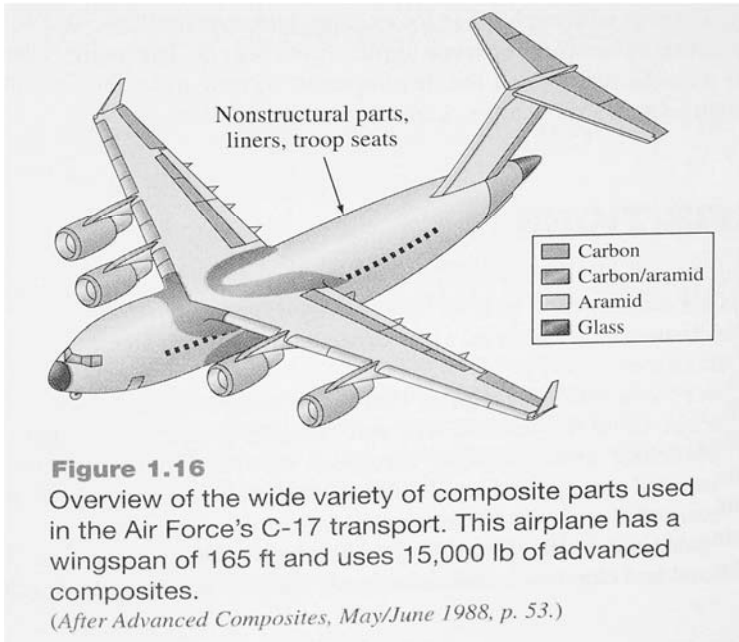
พอลิเมอร์ หรือ พลาสติก

- ☛ สารอินทรีย์ (มี คาร์บอนเป็นองค์ประกอบ) โมเลกุลใหญ่และเรียงตัวเป็นสายทาง (โซ่ยาว) หรือเป็นโครงข่าย ไม่จัดเรียงอะตอมเป็นโครงสร้างผลึก
- ☛ มีความแข็งแรงและความเหนียวแตกต่างกันไป
- ☛ โดยทั่วไป จุดอ่อนตัว/จุดสลายตัวต่ำ
- ☛ ไม่ทนต่อการกัดกร่อนมากนัก
- ☛ น้ำหนักเบา (ถ.พ. ต่ำ)

วัสดุผสม (composite Materials)

- ☛ เกิดจากวัสดุมากกว่า ๒ ชนิดมาผสมกัน
- ☛ ไม่มีการหลอมละลายระหว่างกัน มีผิวสัมผัสระหว่างวัสดุให้เห็น
- ☛ มีทั้งชนิดเส้นใยเสริมแรง และเม็คอนุภาคแทรก
- ☛ เช่น เส้นใยแก้วเสริมแรงในอิพ็อกซี

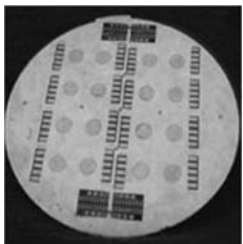

36

วัสดุอิเล็กทรอนิกส์

- กลุ่มวัสดุพิเศษที่แบ่งแยกจากวัสดุหลัก
- วัสดุในงานอิเล็กทรอนิกส์
- ที่สำคัญคือ ซิลิคอนบริสุทธิ์
  - สามารถทำให้อยู่ในรูปต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้สมบัติทางไฟฟ้าของซิลิคอนนั้นแตกต่างกันไป
  - เช่น ซิลิคอนผลึกเดี่ยว, ซิลิคอนแบบหลายผลึก, ซิลิคอนแบบอสัณฐาน (Amorphous Silicon)

37

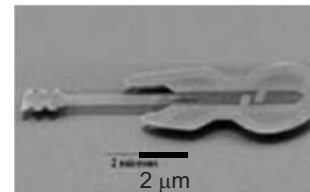
เครื่องตรวจ สายพันธุกรรม ดีเอ็นเอ ทำจากผลึกแก้ว

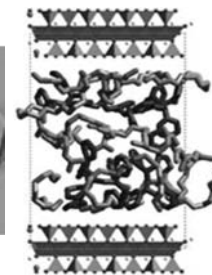
เสื้อทนความร้อน กันความร้อนถึง ๔๐๐ องศา ทำจากเคฟลาร์ (Kevlar) - วัสดุผสมเสริมแรงด้วยเส้นใยอะรามิด

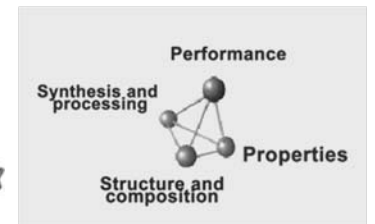
ใบพัดกังหันเครื่องเจ็ทเทอร์โบ ทำจากเซรามิกชนิดซิลิคอน-ไนไตรด์

Nanotechnology เทคโนโลยี ระดับ 10^{-9} m ความสามารถในการควบคุมโครงสร้างระดับอะตอมและโมเลกุล (จาก เว็บไซต์ www.cornell.edu)

Nanocomposite วัสดุผสม ในระดับอะตอมระหว่าง ชั้นซิลิเกต กับพอลิเมอร์ (จาก เว็บไซต์ www.cornell.edu)

ไม่ว่าจะเป็น เทคโนโลยีใหม่หรือเก่า พื้นฐานยังคงเป็น ความสัมพันธ์ ระหว่าง

- โครงสร้าง
- คุณสมบัติ
- การผลิต
- สมรรถนะ

38

39